

## Forsvarsdepartementet ved Forsvarsstabens tilbud 1 ved tariffrevisjonen 2026

### VERKSTEDOVERENSKOMSTEN FOR FORSVARET

Kravene til endringer i overenskomstene er - med noen unntak – markert slik:

- tilbud om endringer av eksisterende, eller nye, tekster er markert med understreket kursiv
- tekster som kreves strøket/tatt ut av overenskomstene er markert med ~~gjennomstreking~~



## Krav vedrørende overenskomstens bestemmelser

Det kreves følgende endringer i overenskomsten:

VO/F 2026-2028	FD ved FSTs tilbud ved tariffoppgjøret 2026
<p><i>Kap. I</i> <i>Overenskomstens virkeområde</i></p>	
<p><b>Oppsigelse fra Fellesforbundet</b></p> <p><b>Oppsigelsen omfatter også protokollerte avtaler/særavtaler som bygger på denne overenskomst med varighet og utløpstid knyttet til denne.</b></p> <p><b>Generelt</b></p>	<p><b>Arbeidsgiver forstår det slik at alle underliggende avtaler/særavtaler/protokoller (inngått sentralt i Forsvaret og ved respektive verksteder) er oppsagt til bortfall.</b></p> <p><b>Forkortelsen VO/F endres til VOF.</b></p> <p><b>Teknisk revisjon av tekst og oppdatering</b></p>
<p><b>§2.1 Omfang</b></p> <p><b>§ 2.1.1</b></p>	<p><u>Denne overenskomst omfatter sivile hjelpe-, spesial- og fagarbeidere ved Forsvarets tekniske verksteder som primært utfører vedlikehold og tilsvarende arbeidstakere ved verkstedets driftslager.</u></p> <p><u>Overenskomsten dekker også relevante fag i henhold til lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Denne overenskomsten omfatter også lærlingers lønns- og arbeidsvilkår.</u></p> <p><del>Denne overenskomsten omfatter hjelpe-, spesial- og fagarbeidere ved Forsvarets tekniske verksteder og tilsvarende arbeidstakere ved driftslagene samt arbeidstakere innen andre enheter som i henhold til praksis har vært omfattet av denne overenskomst.</del></p> <p><del>Overenskomsten dekker også relevante fag i henhold til lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Denne overenskomsten omfatter også lærlingers lønns- og arbeidsvilkår.</del></p>

	<p>Overenskomsten omfatter ikke arbeidstakere som iht. praksis hører inn under andre overenskomstområder.</p>
<p><b>§ 2.2 Definisjoner</b></p> <p><b>2.2.1 Fagarbeider (stillingskode 5111)</b></p> <p><b>2.2.2 Spesialarbeider (stillingskode 5112)</b></p> <p><b>2.2.6 Dyktighetsprøve</b></p>	<p><u>Med fagarbeider menes arbeidstaker som har bestått relevant fag- eller svenneprøve i samsvar med Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova), jf. § 7-1.</u></p> <p>Med fagarbeider menes arbeidstaker som har bestått relevant fagprøve i samsvar med lov om fagopplæring i arbeidslivet, enten etter utstått læretid på kontrakt, eller praksis i samsvar med lovens § 3.5 (praksiskandidater).</p> <p>Fagarbeidere med 4,5 og 5 års læretid skal innplasseres på lokal lønnskala slik at de når trinn 8 år samtidig med fagarbeidere med 4 års læretid.</p> <p>Med spesialarbeider menes arbeidstakere som har fylt 18 år og har fått slik øvelse at vedkommende selvstendig, og under eget ansvar kan betjene utstyr og maskiner, eller utføre annet spesialarbeid som er et nødvendig ledd i produksjonen.</p> <p><u>Arbeidstaker med bestått dyktighetsprøve er spesialarbeider inntil fag- eller svenneprøve er bestått.</u></p> <p>Twist om anerkjennelse av en arbeidstaker som spesialarbeider avgjøres med bindende virkning av en nemnd på fire medlemmer, hvorav hver av partene oppnevner to. Oppnås ikke enighet, tilkalles en oppmann, eventuelt oppnevnt av Teknologisk institutt.</p> <p>Ved de tekniske verksteder hvor arbeidstakere utfører høyt kvalifisert spesialarbeid som ikke kan legges inn under lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) som fag, skal partene avtale at</p>

	<p>arbeidstakere etter 3½ år i arbeidet og fylte 22 år avlegger en dyktighetsprøve som internt gir rett til lønsmessig plassering som fagarbeider.</p> <p>Dyktighetsprøven som fastsettes av partene på de tekniske verksteder skal i vanskelighetsgrad kunne sammenlignes med fagprøver fastsatt i henhold til lov om fagopplæring i arbeids-livet. Bestått dyktighetsprøve skal bekreftes skriftlig overfor den enkelte.</p>
<p><b>Kapittel III Kompetanse</b>  <b>§3.1 Fagopplæring, etter- og videreutdanning</b>  <b>§ 3.1.1</b></p> <p><b>§ 3.1.2</b></p> <p><b>§ 3.1.3 b</b></p>	<p>Fagopplæring, etterutdanning og videreutdanning skjer i samsvar med Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) samt de bestemmelser som til enhver tid blir gitt i henhold til loven og til Hovedavtalens bestemmelser. Det er enighet om at eventuelle nye fagområder så snart som mulig skal søkes lagt inn under lov om fagopplæring i arbeidslivet som nye lærlingefag.</p> <p>Verkstedindustriens fremtidige konkurransevne vil bl.a. være avhengig av tilpasning til ny teknologi og tilgang på fagarbeider og annen kvalifisert arbeidskraft. For at dette skal kunne skje må verkstedene i Forsvaret se på muligheten for inntak av lærlinger.</p> <p>Inntak av lærlinger må baseres det enkelte verksteds kapasitet til å gjennomføre opplæringen innen rammen av faglig forsvarlig opplæring, jf. pkt. 6.3.1.</p> <p>Det skal drøftes lokalt før inntak av lærlinger uavhengig av om det er sivile eller militære lærlinger. Der det er lærlinger på Forsvarets tekniske verksteder skal det også være VOF lærlinger.</p> <p>De sentrale parter minner om drøftingsplikten lokalt ved inntak av lærlinger, og fagarbeidernes plikt til opplæring av Forsvarets lærlinger.</p> <p>i fellesskap å arbeide for en kontinuerlig oppdatering av fagopplæring, slik at denne til enhver tid er mest mulig i samsvar med Forsvarets behov, og</p>

<p>§ 3.1.3 i</p> <p>§ 3.1.6</p>	<p>arbeide for at ordningen med å kunne avlegge fagprøve etter § 3-5 i Lov om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (opplæringslova) <del>Opplæringslova</del> opprettholdes også i fremtiden.</p> <p>at det legges til rette for kompetansehevende tiltak gjennom Industrifagskolen eller andre relevante etter- og videreutdanningsløp, i den grad dette ikke er til hinder for arbeidsgivers forsvarlige planlegging av drift- og personaldisponeringer. Det er en forutsetning at utdanningen øker produktiviteten og omstillingsevnen til bedriften og den enkelte arbeidstaker. Eventuelle tiltak skal avtales mellom arbeidsgiver og arbeidstaker.</p> <p>For at den enkelte skal motiveres og gis mulighet til etter- og videreutdanning, kan det etter enighet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker gis anledning til å gjennomføre kompetansehevende tiltak som nevnt over av inntil 7,5 timers varighet pr. år, betalt med ordinær lønn. <u>Innvilgelse av dette krever en målsetting om fullføring og at arbeidstaker selv bidrar med egeninnsats i fritiden. Innvilgelse av dette krever egeninnsats i fritiden.</u> Øvrige kriterier avtales lokalt.</p> <p><del>Voksne</del> Arbeidstakere kan etter søknad i hvert enkelt tilfelle tilstås fri med lønn av verkstedet når de deltar i undervisning relatert til annet fag.</p>
<p><b>Kapittel IV Likestilling og likeverd</b></p>	<p>Kan fjernes i sin helhet da det fremgår av tilpasningsavtalen til LO/NHO</p>
<p><b>Kapittel V Arbeidstid, ferie og korte velferdspermisjoner</b></p> <p>§ 5.1.2</p> <p>§ 5.1.3</p>	<p>Ved fastsettelse av arbeidstid og hvile- og spisepauser skal det <u>drøftes</u> <del>forhandles</del> med arbeidstakernes tillitsvalgte.</p> <p>Skulle det oppstå problemer på det enkelte tjenestested på grunn av ulike arbeidstidsordninger - f.eks. i romjulen - skal disse <u>søkes løst ved lokale drøftinger</u> <del>forhandlinger</del>.</p>



	<p>5.5.5 Permisjon for ektefelle/samboer/registrert partner når det er nødvendig i forbindelse med fødsel i hjemmet og/eller ved innleggelse på sykehus. Med samboer/registrert partner menes person som har samme adresse som den ansatte ifølge Folke-registeret, og som kan dokumentere at husstandsfellesskapet med den ansatte vedvarende har bestått de siste 12 måneder.</p> <p>5.5.6 Permisjon ved skifte av bolig gis med lønn i 1 dag når flytting skjer uten skifte av tjenestested, og med inntil en uke når flyttingen medfører skifte av tjenestested, eksempelvis ved til-setting i annen stilling innen etaten som følge av organisasjons-endringer.</p> <p>5.5.7 Permisjon for oppmøte på sesjon.</p> <p>5.5.8 Permisjon ved spesiell tilkalling i arbeidstiden i forbindelse med blodgivning. Partene på det enkelte tekniske verksted treffer nærmeste avtale om retningslinjer for ordningens praktisering.</p> <p>5.5.9 Permisjon ved deltakelse i egne barns konfirmasjon.</p> <p>5.5.10 Permisjon med lønn kompenseres med ordinær timefortjeneste + eventuelle tillegg.</p> <p>5.5.11 Verkstedledelsen kan for øvrig i ekstraordinært tilfelle innvilge velferdspermisjon med lønn for inntil 3 dager i året.</p> <p>5.5.12 Tjenestefrihet uten lønn kan innvilges etter samme regler og prinsipper som gjelder for offentlige tjenestemenn.</p>
<p><b>Kapittel VII Lønssystemer og lønnsfastsettelse</b> <b>§ 7.3.1</b></p>	<p>Etter dyktighet, kvalifikasjoner og praksis skal den enkelte arbeidstaker, ved nytilsetting, betales høyere lønn enn minste lønn. Lønnen fastsettes etter</p>

<p>§ 7.9.3</p> <p>§ 7.9.4</p>	<p>nærmere avtale mellom verkstedets leder og de tillitsvalgte. Hvis den enkelte arbeidstaker mener at det er urimeligheter til stede, kan saken tas opp til fornyet vurdering innen 9 måneder mellom verkstedets leder og de tillitsvalgte. For å fremme en mest mulig objektiv vurdering av den enkelte arbeidstaker, skal det ved det enkelte verksted avtales retningslinjer for fastsettelse av disse tillegg.</p> <p>Forskudd på lønn Forskudd på lønn kan gis etter "Retningslinjer vedrørende forskudd på lønn". En arbeidstaker kan før feriens begynnelse få utbetalt den lønn han ville få på lønningssdag som faller i hans ferie.</p> <p>7.9.4 Avgiften til opplysnings- og utviklingsfondet, jf. bilag 3, trekkes månedlig.</p>
<p><b>Kapittel VIII Spesielle lønnsbestemmelser</b></p> <p>§ 8.10.4</p>	<p>Sørger arbeidstakeren selv for renhold av arbeidstøy, utbetales en godtgjøring på kr 22,00 pr. uke.</p>
<p><b>Kapittel IX Tjenesteoppdrag utenfor verkstedet</b></p> <p>§ 9.7.1</p>	<p>Generelt Tilfredsstillende kvarterstandard, jf. aml § 4-4 (4), anses som enkeltrom med dusj og toalett på hvert rom. Videre skal rom mene være tilfredsstillende møblert med seng, stoler, bord/ skrivepult og garderobeskap. Rommene skal være utstyrt med varme og ventilasjon og ha tilfredsstillende belysning. Rommene skal kunne låses og være forsvarlig utført og vedlikeholdt.</p>

	<p>Enkeltrom skal primært nyttes. Unntaksvis i tilknytning til kurs kan dobbeltrom anvendes for kortere perioder (inntil 1 uke av gangen) når den totale innkvarteringskapasitet (både sivil og militær innkvartering) for øvrig er fullt utnyttet og alternativet vil være at kurs/opplæringskapasiteten ikke utnyttes effektivt. Ansvaret for anvisning av tilfredsstillende innkvartering påhviler den administrative myndighet som arrangerer tjenesteoppdraget/beordrer personell.</p> <p>Den enkelte avdeling har ansvar for at etablissementer som anvises som kvarter innenfor egen forvaltningsmyndighet, minst oppfyller kravet i disse bestemmelsene.</p>
<b>Kapittel X Arbeidsmiljø og vernetiltak</b>	Må oppdateres iht AML
<b>Bilag 1 Avtale om sluttvederlag</b>	Bilaget er ikke lenger gjeldende
<b>Bilag 2 Avtale om ny AFP ordning</b>	Bilaget kan fjernes da det er dekket i forslag til nytt bilag 10
<b>Bilag 3 Avtale om et Opplysnings- og utviklingsfond</b>	Bilag kan fjernes da det er dekket i forslag til nytt bilag 10 og egen protokoll
<b>Bilag 5 Nedsettelse av arbeidstiden pr. 1. januar 1987</b>	Bilag kan fjernes
<b>Bilag 6 Likestilling mellom kvinner og menn</b>	Bilag kan fjernes da det er ivaretatt i HA LO NHO
<b>Bilag 7: Ferie mv.</b>	Bilag kan fjernes. Ferie er iht ferieloven. Se § 5.4 VOF
<b>Bilag 9 Protokoll av 16. mars 198</b>	Bilag 9 – oppdatert utkast sendt ut til partene i protokollen
<b>Bilag 10 Statens personalhåndbok - Fellesbestemmelser gjeldende for overenskomstlønte arbeidstakere</b>	Bilag 10 oppdateres iht forslag
<b>Bilag 11 Avtale om verne- og miljøarbeid ved Forsvarets verksteder</b>	Bilag 11 utgår I stedet for bilag 11 foreslås det å etablere en samarbeidsavtale som er knyttet til HA LO-NHO del B og C, slik det fremkommer i § 12.1, 2. avsnitt.

	Samarbeidsavtalen er knyttet til HA LO-NHO og ikke til VOF. Foreslår derfor at Samarbeidsavtalen blir et nytt vedlegg og "trykkes inn" foran TA til HA LO-NHO bakerst i den trykte versjonen av VOF.
<b>Bilag 12 Protokoll Trygghetsavtale / sentrale personalpolitiske retningslinjer for omstillingsarbeidet i staten med iverksettelsesdirektiv for Forsvaret</b>	Bilaget fjernes.

**Oppsigelsen av verkstedoverenskomsten for Forsvaret omfatter også protokollerte avtaler/særavtaler som bygger på denne overenskomst med varighet og utløpstid knyttet til denne.**

**Dette gjelder blant annet følgende lokale og sentrale protokoller:**

2000, 22 februar

Tilpasningsavtale for Forsvaret til Hovedavtalen LO – NHO

1989, 16 mars/VOF Bilag 9

Overføring av arbeidstakere fra Statens lønnsregulativ til verkstedoverenskomsten, tilbakeføring av arbeidstakere fra verkstedoverenskomsten til Statens lønnsregulativ.

**Lokale og sentrale protokoller/avtaler som ikke er i samsvar med Verkstedoverenskomsten for Forsvaret skal sies opp og eventuelt reforhandles innen 6 måneder.**

**FST tar forbehold om å endre, eller fremme nye krav i løpet av forhandlingene.**